

Napi-lapozás (2.)

Nádai Ferenc

Móttó: A (grafikai) tervező feladata vizuális jeleket készíteni vagy kiválasztani, és azokat oly módon elrendezni egy adott felületen, hogy a gondolat a legteljesebb módon megvalósuljon és egyértelműen eljusson a címzetthez.
(Richard Hollis, grafikus-művészettörténész)

(Majdnem) minden tervet átír az élet. Amint a Magyar Grafika hasábjain megjelent napilapozásom első része, és éppen nekiláttam volna eredeti elképzelésemnek megfelelően átnézni a hazai napisajtó – különös tekintettel a formailag (újból) megújult Népszabadság, a kényszerűségből formátumot váltott Magyar Hírlap, a Magyar Nemzet, a Népszava (országos napilapok) tipografikai arculatát, a speciális információkat közlő Nemzeti Sport, a Napi Gazdaság, a Világ-gazdaság, néhány bulvárlap, illetve néhány vidéki újság – designját, furcsa hírek jutottak el hozzám (is) a napilap- és magazintervezők, tipográfusok, tördelő- és képszerkesztők oktatásával kapcsolatban. Tudjuk jól mindannyian, hogy a magyar oktatási rendszer – az alapoktól a felső szintig – a lényegét érintő átalakulás előtt áll, már átalakult vagy éppen átalakulóban van. Talán a legnagyobb mértékig a szakoktatást fogja érinteni (érinti) ez az átalakulás, hiszen – valljuk be – „rá is fér”. Rengeteg szakma megszűnt, új szakmák keletkeztek, és vannak olyan szakmák, amelyeket maga az „élet”, az idő, a gyakorlat alakított át vagy „sorolt át” egyik területről a másikra.

*

Aki járt Olaszországban vagy Spanyolországban, sokszor találkozhatott a „Tipografia” cégfelirattal (spanyolban a második „i” helyesen: „í”). Ez a felirat adja hírül, hogy itt bizony kisebb-

nagyobb, hagyományos vagy digitális, klasszikus vagy gyors, de leginkább úgynevezett „garázsnyomda” található, ahol névkártyá(ka)t, meghívó(ka)t, különböző értesítő(ke)t, szórólap(ka)t, kis példányszámú magánkiadású könyveket, családi vagy szakmai hírleveleket nyomtatnak. Kész terveket viszünk a nyomdásznak (sok esetben már csak betanított gépkezelőnek), hiszen van otthon számítógépünk, benne ilyen-olyan tervezőprogramokkal (rengeteg betűtípussal), a családi fényképeket a „szomszéd” szkenneli be, mert neki van már otthon szkennere (vette olcsón a „metróban”), az újabb képeket (fájdalmasan amatőr táj-, portré-, zsáner-, tárgy-, riportkép – egyre megy... van képstabilizátor is benne, meg beépített zoom is!) már mi magunk készítjük a digitális masinánkkal (vettük a sarki boltban vagy a vaterában), beadjuk a bevásárlóközpontban lévő nyomdába céden... A nyomdának egy feladata marad(t): kinyomtatni (a kiválasztott papírra) a „hozott anyagot”; meghívót, szórólapot, könyvet vagy prospektust, plakátot vagy árucímket, mindenki megelégedésére és büszkeségére.

Fentiekkel azt próbáltam – karikírozva – érzékelteni, hogy az elmúlt közel két évtizedben kialakult a technikai fejlődéssel, az új technikai eszközök és az új technológiák megjelenésével és elterjedésével egy merőben másfajta „munkamegosztás”, amit

a klasszikus intézményes (szak)képzés nem tudott kellő tempóban követni, illetve ha tudott is, kevés olyan hely volt/van, amelyikben/ahol színvonalas oktatás folyt/folyik.

Ami a konkrét témánkat illeti, tervezőszerkesztői, tördelőszerkesztői és egyben képszerkesztői szakkönyvtárványt nyújtó *napilaptervezést*, tudomásom szerint, csupán három helyen tanítanak: a Magyar Újságírók Országos Szövetsége Bálint György Akadémiáján (a szakot Radics Vilmos és Ritter Aladár alapították, és a mai szakoktatók többsége még tőlük tanulta a szakmát és a módszert, bárhol is tanítanak manapság), a Népszabadság-Ringier Oktatási és Továbbképzési Központjában, valamint a Gutenberg Művelődési Otthonban. Ismereteim szerint mindhárom intézmény (nagyon helyesen) elsősorban az újságok *tipografikai tervezésére, a vizuális újságírás* elsajátítására oktatja

Parászka Gábor (1), Szabó Péter (2) és Zajtai Orsolya (3, 4) napilapos vizsgamunkái. Mindhárman a Népszabadság-Ringier tanfolyamát végezték el, és ma mindhárman a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem felsőfokú tipográfusképzőjének hallgatói.

A fiatal tervezők napilapoldalain nem pusztán az elsajátított ismereteiket mutatják be, hanem vizuálisan megfogalmazzák: milyennek képzelnek el egy friss, mozgalmas, nézhető-olvasható újságot.

aktuális!

Környezetvédelem
A Magyar Környezetvédelmi és Természetvédelmi Szövetség (MKSZ) a környezetvédelemért folytatja a küzdelmét. A szervezet célja a környezetvédelem előmozdítása, a természeti értékek megőrzése, a környezetvédelemért folytatott küzdelem támogatása.

Kórház a skanzen szélén

Aranyos népművelő központ mellett, a város közepén épül fel a kórház.

A kórház építési munkái a város közepén, a skanzen szélén zajlanak. A kórház építési munkái a város közepén, a skanzen szélén zajlanak. A kórház építési munkái a város közepén, a skanzen szélén zajlanak.

A régi forgalmi marad

A régi forgalmi marad a város közepén, a skanzen szélén található. A régi forgalmi marad a város közepén, a skanzen szélén található.

Értesítés
A Magyar Környezetvédelmi és Természetvédelmi Szövetség (MKSZ) a környezetvédelemért folytatja a küzdelmét. A szervezet célja a környezetvédelem előmozdítása, a természeti értékek megőrzése, a környezetvédelemért folytatott küzdelem támogatása.

Halottakkal tesztelt a gázlégysót

A gázlégysó tesztelését a halottakkal végezték el. A gázlégysó tesztelését a halottakkal végezték el. A gázlégysó tesztelését a halottakkal végezték el.

Tízmilliárd közeledésre

A tízmilliárd közeledésre a város közepén, a skanzen szélén található. A tízmilliárd közeledésre a város közepén, a skanzen szélén található.

Külföldi
A külföldi... A külföldi... A külföldi...

1

HORIZONT

2006. június 15. 1000 Ft

Merre tovább, Izrael?

A házassághal nem kényszerít a megvárásig

A házassághal nem kényszerít a megvárásig. A házassághal nem kényszerít a megvárásig.

I-Mobile névre vált a Westel

I-Mobile névre vált a Westel. I-Mobile névre vált a Westel.

Megint Gáborcölvi

Amint ott a kormány a Hosszúhosszú

Amint ott a kormány a Hosszúhosszú. Amint ott a kormány a Hosszúhosszú.

Iskolák között a FIC szponzorja

Iskolák között a FIC szponzorja. Iskolák között a FIC szponzorja.

Ha lenne több a FIC szponzorja

Ha lenne több a FIC szponzorja. Ha lenne több a FIC szponzorja.

Szükséges rossz Draskovics

Szükséges rossz Draskovics. Szükséges rossz Draskovics.

2

horizont

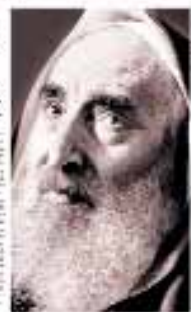
2006. június 15. 1000 Ft

Új a vezérlők az FIC pártján

Új a vezérlők az FIC pártján. Új a vezérlők az FIC pártján.

Meggyilkolták a Hamasz szellemi atyját

Meggyilkolták a Hamasz szellemi atyját. Meggyilkolták a Hamasz szellemi atyját.

Diplomáciai

Diplomáciai. Diplomáciai.

Nem fenyeget terror Magyarországon

Nem fenyeget terror Magyarországon. Nem fenyeget terror Magyarországon.

Májustól T-mobile

Májustól T-mobile. Májustól T-mobile.

3

gazdaság

2006. június 15. 1000 Ft

Újabb vita az MS-ásokról

Újabb vita az MS-ásokról. Újabb vita az MS-ásokról.

Kamatot vágott a jegybank

Kamatot vágott a jegybank. Kamatot vágott a jegybank.

A pénzügyminiszter strukturát váltana

A pénzügyminiszter strukturát váltana. A pénzügyminiszter strukturát váltana.

Colpointot a Teli

Colpointot a Teli. Colpointot a Teli.

Colpointot a Teli

Colpointot a Teli. Colpointot a Teli.

Colpointot a Teli

Colpointot a Teli. Colpointot a Teli.

4

Halott nincs, a foci beteg

Halott nincs, a foci beteg... A foci betegség... A foci betegség...

A Bayern München ismét szeretné elhívni Löböldt

A Bayern München ismét szeretné elhívni Löböldt... A Bayern München ismét szeretné elhívni Löböldt...

Rendkívül szellemes szerkesztésen sült el

Rendkívül szellemes szerkesztésen sült el... Rendkívül szellemes szerkesztésen sült el...

Ferencvárosi aligazgató a székén

Ferencvárosi aligazgató a székén... Ferencvárosi aligazgató a székén...

5

Dajnokok Ligája, Nyegdedé, és a márkázások, I. Jánárap

Torinól ajánlólevél a zsebnek

Torinól ajánlólevél a zsebnek... Torinól ajánlólevél a zsebnek...

Van amikor már csak a tizegyesek dörcsönek

Van amikor már csak a tizegyesek dörcsönek... Van amikor már csak a tizegyesek dörcsönek...

6

A színház szent, az alkotás örök

Giacometti életmű-viálta

Giacometti életmű-viálta... Giacometti életmű-viálta...

A színház szent, az alkotás örök... A színház szent, az alkotás örök...

Aktuális: Diplomások... Aktuális: Diplomások...

Bergholtz színt

Bergholtz színt... Bergholtz színt...

7

Zene & színház

A társulat tagjai alkották a szerződést

Magyar kultúra kizárt

Magyar kultúra kizárt... Magyar kultúra kizárt...

A társulat tagjai alkották a szerződést... A társulat tagjai alkották a szerződést...

James és James

James és James... James és James...

Jazz újság

Jazz újság... Jazz újság...

8

Szabó Vince (5, 6), Tari Péter (7) és Szegő Miriam (8) napilapos vizsgamunkái. (Vince és Miriam szintén a MOME felsőfokú tipoképzőjére járnak.) A sportlap erős fekete-vörös foltjai határozottan tagolják az oldalakat, mégsem válik bulvárossá; a kulturális rovatok pedig elegánsak, szinte légiesek: mindkét tervező átgondoltan alkalmazza a lénia-
kat elválasztásra-díszítésre, figyelemüket az oldal minden pontjára kiterjesztve.

a laptervező hallgatókat, akiknek természetesen el kell sajátítaniuk az újságírás műfajának ismereteit, művészettörténeti és fotótörténeti (és gazdasági) tudást kell szereznük, valamint elvi szinten tisztában kell lenniük a nyomtatás lehetőségeivel, technológiai folyamatával. A tervező munkahelye, ahol a címek-cikkek-képek-kepaláírások „formába öntése” (megtervezése, „dizájnolása”) történik, elsősorban és mindenképpen a szerkesztőség (a kiadó), azon belül a „desktop”, és semmiképpen nem a nyomda(üzem). Ezt azért tartom fontosnak kihangsúlyozni, mert a tervező-szerkesztő (OKJ 52 5278 01) és a tipográfus (OKJ 53 5278 01) szakmák, meggyőződésem szerint, a művészeti vagy szerkesztőségi-kiadói (újságírói) szakterülethez tartoznak. Ám a véletlenül tudomásomra jutott új (remélhetőleg még nem véglegesen eldöntött) szakmai besorolás szerint – ki tudja miért, milyen megfontolásból, ki(k)nek az „instrukciójára” – a nyomdaiparba „sorolódtak”. Nem sikerült ugyanis a grafikus-tipográfus-tervező-szerkesztő-újságtervező (és azt a középfokon évtizedek óta – tegyük hozzá szerénytelenség nélkül – sikeresen oktató) kollégák közül senkivel sem

találkoznom, akit bárki „illetékes” megkeresett vagy megkérdezett volna arról, hogy mi is legyen igazából a teendő. Mi legyen a (kötelező) tananyag? És kell-e egyáltalán kötelező? Mi legyen a felvételi követelmény? Legyen-e egyáltalán? Mi legyen a szakvizsgákon az (egységes?) követelmény? Kell-e tudni – mint egy valamikori gépirókiasszozonynak – a tipográfus-tervezőnek tíz ujjal „vakon beírni”, időre(!) szöveget? (Nem vicc: ezt az új vizsgakövetelmények kö-

Balázs Róbert az idei tanév végére – mintegy stílusgyakorlatként – átgondoltan, ötletesen tervezte meg, a *The Guardian* „bűvöletében”, napilapos vizsgamunkájának első oldalát.

zött olvastam!) És sorolhatnám még a képtelenebbnél képtelenebb – bátran állítom mára teljesen elavult – „követelményeket”. És ne felejtjük el: mindezt két félév alatt!

Sokáig tipródtam: elmondjam-e vagy sem fenti – inkább

Tari Péter és Szegő Miriam oldaltervei (2005). Az újságot egy adott nap eseményeiből szerkesztik meg a hallgatók, tehát nem csak a lap tipografikai tervezésével és a képszerkesztéssel kell foglalkozniuk, hanem a tartalmi szerkesztéssel is. Miriam jobbra zárt címszerkezetet használt; gondos munkájával került el a soresés esetlegességeit.

a publicisztika, mint az ismeretterjesztő cikk műfajába sorolható – gondolataimat, de végül azért döntöttem így, mert meggyőződésem, hogy a tipo(grafikai) tervezés, a laptervezés, a könyvtervezés vagy bármely (off-line vagy on-line) kiadvány megtervezése alkotó (ha úgy tetszik: művészi)

tevékenység. Ennélfogva a (ki)képzésnek is a saját „területén” kell történnie. Képzelnék el azt, hogy a zenetanárok helyett a hangszerkészítő-mesterek tanítanak a zeneiskolákban – bármely szinten. Ugye, képtelenség lenne?

Legyen mindenki a helyén, végezze mindenki a dolgát a legjobb tudása szerint („Jót, s jól!”)! Az újságíró írjon (ha három ujjal pötyögött villámsebessé, mint a legtöbb mai középiskolás, hát úgy!), a fotós fotózzon (digitálisan vagy analóg módon), az illusztrátor rajzoljon (kézzel papíron vagy egérrel a képernyőn vagy digitális táblán), a tipográfus vagy a tördelőszerkesztő tervezzen vagy tördeljen (a megfelelő programokat ismerve),

a nyomdász meg nyomtasson, rotációs vagy íves gépen, filmről másolt nyomólemezzel vagy CTP-eljárással, vagy akár digitálisan, szakmai tudása birtokában.

Én magam ezt az írást közvetlenül gépbe (Microsoft Word) írtam, középsőben, két ujjal, majdnem vakon, elküldöm a Magyar Grafika tördelőszerkesztőjének (aki nem a nyomdában dolgozik, InDesign vagy QuarkXpress programot használ és Photoshopot), a képeket tanítványaim munkáiból válogattam, amelyeket e-mailen, csatolt fájlként pdf-formában küldtek át részemre, és az egészet én is online fogom továbbítani, hogy végül olyan szépen nyomhassák ki nyomdász barátaink, mint a Magyar Grafika eddigi számaint.